

13.6.2022

Lastensuojeluasiakkaiden oikeusturvan huomioiminen perhehoitoa järjestettäessä ja toteutettaessa – valvontaa ei voi ulkoistaa

Tällä ohjeellaan valvontaviranomaiset muistuttavat, että perhehoidon palvelujen, kuten muidenkin lastensuojelun palvelujen, tulee olla suunnitelmallisia ja niiden tulee perustua muutoksenhakukelpoisiin päätöksiin. Palvelujen järjestäjän lakisääteiseen järjestämisvelvollisuuteen kuuluvaa valvontavastuuta ei voi ulkoistaa ostopalvelutuottajalle.

Kunnat ja 1.1.2023 lukien hyvinvointialueet, vastaavat sosiaalihuoltolain nojalla järjestettävistä sosiaalihuollon palveluista. Kunta tai hyvinvointialue voi tuottaa järjestämisvastuulleen kuuluvat palvelut itse tai lain salliessa hankkia ne sopimukseen perustuen muulta palvelujen tuottajalta. Kunnan tai hyvinvointialueen hankkiessa laissa säädettyjä palveluja muulta palvelujen tuottajalta, sillä säilyy lakisääteinen palvelun järjestämisvastuu, johon kuuluu myös järjestettävien palvelujen valvontavelvollisuus.

Valvontaviranomaisten tietoon on tullut, että kunnan/kuntakuntayhtymän ja yksityisen perhehoidon tuottajan välinen ostopalvelusopimus perhehoitolain 15 §:n mukaisten koulutus- ja tukipalvelujen tuottamisesta voi sisältää myös ehtoja sosiaalipalvelujen antamisesta lastensuojelun asiakkaalle. Sopimuksessa voidaan esimerkiksi edellyttää, että yksityisen perhehoidon tuottaja käy keskusteluja tai muutoin työskentelee perhehoitoon sijoitetun lapsen kanssa, tai tekee muuta asiakastyötä, joka kohdistuu sijoitettuun lapseen tai tämän läheisiin ihmisiin. Perhehoidon tuottajan saatetaan lisäksi edellyttää seuraavan, arvioivan ja/tai valvovan perhehoitajien toimintaa.

Perhehoidon palvelujen tulee perustua muutoksenhakukelpoiseen päätökseen

Valvontaviranomaiset toteavat, että perhehoitoon sijoitetun lapsen ja tämän läheisiin kohdistuva palvelun tuottajilta hankittu sosiaalihuollon asiakastyö on sosiaalihuoltolain (1301/2014) 14 §:n mukaista sosiaalipalvelua. Valvontaviranomaiset korostavat, että viranomaisen järjestämisvastuulle lain nojalla kuuluvien sosiaalipalvelujen antaminen perustuu aina viranomaisen asiakkaalle tekemään muutoksenhakukelpoiseen hallintopäätökseen. Hankkiessaan sosiaalipalveluja yksityiseltä palvelujen tuottajalta kunnan tai hyvinvointialueen on

varmistuttava siitä, että hankittavat palvelut vastaavat sitä tasoa, jota edellytetään sen omalta palvelutuotannolta.

Perhehoidon valvontaa ei voi ulkoistaa ostopalvelun tuottajalle

Lapsilla on oikeus erityiseen suojeluun. Lastensuojelun tehtävänä on turvata lapsen oikeuksien toteutuminen ja vahvistaa lapsen oikeusturvaa. Lastensuojelulain nojalla perhehoidossa olevalla lapsella on muiden sosiaalihuollon asiakkaiden tavoin oikeus hyvään sosiaalihuoltoon. Lapsen sijaishuoltoon sijoittaneen viranomaisen tehtävänä on perhehoitolain 22 §:n ja lastensuojelulain (417/2007) 79 §:n mukaisesti valvoa, että sijoitus perhehoitoon toteutuu lastensuojelulain mukaisesti, ja että lapsi saa sijoituksen aikana tarvitsemansa palvelut ja tukitoimet. Asiakkaan asiakassuunnitelmaan on kirjattava tukitoimien/palveluiden tavoitteet ja toteuttamistavat, kuten esimerkiksi ostopalvelutilanteessa palveluiden hankkiminen yksityiseltä palveluntuottajalta. Tällaisia palveluita voivat olla esimerkiksi sosiaalihoitolain 14 §:n mukaiset sosiaalipalvelut ja lastensuojelulain 36 §:n mukaiset tukitoimet.

Valvontaviranomaiset painottavat, että lapsen sijoittanut kunta tai hyvinvointialue ei voi ostopalvelu- tai muullakaan sopimuksella siirtää yksityiselle palvelujen tuottajalle lastensuojelu- ja perhehoidon palvelujen valvontavelvollisuuttaan. Palvelun tuottajan omavalvonta ja raportointi eivät korvaa palvelunjärjestäjän lakisääteistä valvontavastuuta.

Lisätietoja antavat:

Etelä-Suomen aluehallintovirasto:

Eero-Tapani Hynynen, sosiaalihuollon ylitarkastaja, p. 0295 016 064

Itä-Suomen aluehallintovirasto:

Sanna Tahvanainen, sosiaalihuollon ylitarkastaja, p. 0295 016 709

Lapin aluehallintovirasto:

Marjut Aikio, sosiaalihuollon ylitarkastaja, p. 0295 017 384

Lounais-Suomen aluehallintovirasto:

Sini Virtanen, sosiaalihuollon ylitarkastaja, p. 0295 018 017

Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto:

Valvira

Sosiaali- ja terveysalan
lupa- ja valvontavirasto

Aluehallintovirasto

3 (3)

Pia Lahtinen, ylitarkastaja, p. 0295 018 237

Pohjois-Suomen aluehallintovirasto:

Saku Vaskivuo, sosiaalihuollon ylitarkastaja, p. 0295 017 587

Valvira:

Päivi Vuorinen, lakimies, p. 0295 209 402

13.6.2022

Beaktandet av barnskyddskundernas rättssäkerhet när man ordnar och förverkligar familjevård – övervakningen kan inte utkontrakteras.

Med den här instruktionen påminner tillsynsmyndigheten, att familjevårdens tjänster, liksom med barnskyddets andra tjänster, ska vara planmässiga och de ska grunda sig på beslut som är överklagbara. Tillsynsansvaret som hör till tjänsteordnarens lagsiftade ordningsskyldighet kan inte utkontrakteras till köptjänstproducent.

Kommuner och från och med 1.1.2023 välfärdsområden, ansvarar enligt socialvårdslagen för tjänster som ordnas av socialvården. Kommunen eller välfärdsområdet kan producera tjänster som hör till deras ordningsansvar eller när lagen tillåter skaffa dem själv från andra tjänsteproducenter baserat på avtal. Då kommunen eller välfärdsområdet skaffar lagstiftade tjänster från andra tjänsteproducenter, stannar det lagstadgade ordningsansvaret av tjänsten hos dem, dit även tillsynsverksamheten för ordnade tjänster hör.

Till tillsynsmyndighetens kännedom har kommit, att köptjänstavtalet mellan kommunen/samkommunen och privat familjevård för att producera utbildnings- och stödtjänster enligt familjevårdslagen 15 § även kan innehålla villkor för att ge socialtjänster åt barnskyddets kunder. I avtalet kan man till exempel förutsätta, att producenten av privat familjevård diskuterar eller annars arbetar med barn som placerats i familjevård, eller gör annat kundarbete, som riktar sig mot placerat barn eller dennes närstående människor. Man kan dessutom av familjevårdens producent kräva uppföljande, bedömande och/eller övervakande verksamhet av familjevårdare.

Familjevårdens tjänster grundar sig på överklagbara beslut

Tillsynsmyndigheterna konstaterar, att socialvårdens kundarbete som anskaffas från producenter och riktas till barn som placerats i familjevård och dennes närstående är socialtjänst enligt socialvårdslagen (1301/2014) 14 §. Tillsynsmyndigheterna betonar, att givande av socialtjänster som är på myndighetens ordningsansvar enligt lag alltid grundar sig på myndighetens ändringsbara förvaltningsbeslut som görs åt kunden. När man skaffar socialtjänster från en privat tjänsteproducent ska kommunen eller välfärdsområdet säkerställa,

att tjänster som anskaffas motsvarar den nivå, som förutsätts av den egna tjänsteproducenten.

Tillsyn av familjevård kan inte utkontrakteras till köptjänstens producent

Barnen har rätt till särskilt skydd. Barnskyddets uppgift är att trygga förverkligandet av barnens rättigheter och förstärka barnets rättssäkerhet. Barn som är i familjevård enligt barnskyddslagen har liksom andra kunder inom socialvården rätt till god socialvård. Myndighetens uppgift som placerat barn i vård utom hemmet ska enligt familjevårdslagen 22 § och barnskyddslagen (417/2007) 79 § övervaka, att utplaceringen i familjevård förverkligas enligt barnskyddslagen och att barnet under utplaceringen får de tjänster och stödfunktioner som det behöver. I kundens kundplan ska man anteckna stödtjänster/tjänsternas mål och förverklingssätt, som till exempel skaffandet av tjänster från privata tjänsteproducenter i köptjänstsituation. Sådana tjänster kan vara till exempel vara socialtjänster enligt socialvårdslagens 14 § och stödtjänster enligt barnskyddslagens 36 §.

Tillsynsmyndigheterna betonar, att kommun eller välfärdsområde som har utplacerat ett barn kan inte med köptjänst- eller annat avtal kan överföra tillsynsskyldigheter för barnskydds- och familjevårdens tjänster till privat tjänsteproducent. Tjänsteproducentens egenövervakning och rapportering ersätter inte tjänsteordnarens lagstadgade tillsynsansvar.

Ytterligare information lämnas av:

Regionförvaltningsverket i Södra Finland:

Eero-Tapani Hynynen, överinspektör inom socialvården, tfn.
0295 016 064

Regionförvaltningsverket i Östra Finland:

Sanna Tahvanainen, överinspektör inom socialvården, tfn.
0295 016 709

Regionförvaltningsverket i Lapland:

Marjut Aikio, överinspektör inom socialvården, tfn. 0295 017 384

Regionförvaltningsverket för Sydvästra Finland:

Sini Virtanen, överinspektör för socialvården, tfn 0295 018 017

Valvira

Sosiaali- ja terveysalan
lupa- ja valvontavirasto

Aluehallintovirasto

3 (3)

Regionförvaltningsverket i Västra och Inre Finland:

Pia Lahtinen, överinspektör för socialvården, tfn 0295 018 237

Regionförvaltningsverket i Norra Finland:

Saku Vaskivuo, överinspektör för socialvården, tfn 0295 017 587

Valvira:

Päivi Vuorinen, advokat, tfn. 0295 209 402